

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Jul 2011

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	8
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	12
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	13
	REGULATORNA TELA	13
	DRŽAVNI ORGANI.....	15
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	16
V	PROCES DIGITALIZACIJE	17
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	18
VII	ZAKLJUČAK	19

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Lider Srpske napredne stranke, Tomislav Nikolić, u intervjuu objavljenom u dnevnom listu „Press“, u nedelju, 24. jula 2011. godine, najavio je da će, ako njegova stranka dođe na vlast u Srbiji na predstojećim parlamentarnim izborima, „isto veče“ smeniti Aleksandra Tijanića, generalnog direktora Radio-televizije Srbije.

Generalne direktore javnih radiodifuznih ustanova u Republici Srbiji, pa i Radio-televizije Srbije kao jedne od njih, u skladu sa odredbama Zakona o radiodifuziji, imenuje i razrešava, dvotrećinskom većinom od ukupnog broja članova, Upravni odbor. U skladu sa istim Zakonom, Upravni odbor ima devet članova koje imenuje i razrešava Republička radiodifuzna agencija iz reda novinara i afirmisanih stručnjaka za medije, menadžment, pravo i finansije, kao i drugih uglednih ličnosti. Članove Saveta Republičke radiodifuzne agencije, takođe u skladu sa odredbama Zakona o radiodifuziji, bira i razrešava Narodna skupština Republike Srbije, ali u skladu sa uslovima predviđenim tim Zakonom. Članove Saveta Republičke radiodifuzne agencije bira Skupština, na predlog ovlašćenih predlagača, iz reda uglednih stručnjaka iz oblasti koje su od značaja za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije. Izjave poput ove koju je dao Tomislav Nikolić, koliko god i on sam pokušava da je obrazloži nezadovoljstvom kvalitetom i neizbalansiranošću programa Radio televizije Srbije, zapravo podrivaju sistem regulisanja radiodifuzije u Srbiji i zakonom utvrđen položaj ustanova javnih radiodifuznih servisa u Republici Srbiji. Taj sistem i taj položaj, nespojivi su sa smenjivanjem ili instaliranjem partijskih kadrova na funkcije u ustanovama javnih radiodifuznih servisa. S druge strane, Zakonom o javnom informisanju izričito je zabranjeno ograničavanje slobode javnog informisanja, između ostalog i zloupotrebom državnih ovlašćenja, koja bi Nikolić i stranka na čijem je čelu, mogao steći nakon parlamentarnih izbora, ali i bilo kojim drugim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Istovremeno, zabranjen je i svaki drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao i uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. U periodu u kom medijski profesionalci, ali i javnost u Srbiji, teže da kroz usvajanje Medijske strategije, ustanove odgovarajuća pravila igre na medijskoj sceni, koja bi garantovala i istinsku nezavisnost ustanova javnih radiodifuznih servisa u interesu javnosti i dalje demokratizacije društva, bilo kakav pokušaj da se upravljačke i uređivačke pozicije u

ustanovama javnih radiodifuznih servisa svedu na nivo političkog plena koji se osvaja na izborima, zabrinjavajući je i apsolutno neprihvatljiv.

1.2. Dva snimatelja novinske agencije Tanjug, Đorđe Spasić i Davorin Pavlović, napadnuti su i povređeni 27. jula uveče, na severu Kosova, na putu od Leposavića ka Jarinju, na mestu gde su lokalni Srbi bagerom preprečili put. Đorđe Spasić, koji je zadobio teže telesne povrede, izjavio je da su Davorin Pavlović i on izašli iz auta i krenuli ka graničnom prelazu ne bi li napravili snimak barikada i blokiranog puta, kada ih je napala grupa huligana. „Jedan je zastao, oteo mi kameru i snažno me njome udario po glavi. Pao sam na zemlju, a krv je šikljala iz rane, svuda oko mene. Kolegu pored mene su tukli, a onda su otrčali“, izjavio je Spasić za dnevni list „Danas“.

Svaki slučaj fizičkog napada na novinare i snimatelje, a posebno kao u ovom slučaju u kome je došlo do nanošenja povreda, pri čemu su povrede koje su nanete Đorđu Spasiću kvalifikovane kao teške, predstavlja ozbiljnu pretnju ostvarivanju prava na slobodu izražavanja i ozbiljno ograničenje prava na slobodnu razmenu ideja, informacija i mišljenja. Ono što posebno zabrinjava je opasnost da, usled politizacije koja, po pravilu, prati incidenate na Kosovu, međusobnog nepoverenja i čestog nepostojanja čak i elementarne komunikacije između nadležnih na Kosovu i u Republici Srbiji, odgovorni za ovaj napad ne budu nikada otkriveni i izvedeni pred lice pravde. U takvim uslovima, okolnost na koju ukazuje Ljiljana Smajlović, predsednica Udruženja novinara Srbije, koja u svojoj izjavi za dnevni list „Danas“ tvrdi da čitav jedan deo javnosti veruje da sme da se iskali na kameramanu ako mu se ne sviđa slika na ekranu, postaje regionalni problem. Pri tome, takav problem u vremenu političkih sukoba i trvenja oko nadležnosti, nastavlja da buja i ozbiljno ugrožava pravo javnosti, ne samo u Srbiji i ne samo na Kosovu, da bude informisana o stvarima o kojima ima i pravo i interes da zna.

1.3. Dnevni list „Kurir“ preneo je da su dr Slavko Tomić i lica koja su bila u njegovoj pratnji, a za koja je sam dr Tomić kasnije izjavio da su njegovi prijatelji, 27. jula pretili njihovom novinaru koji je izveštavao sa suđenja iz Prvog osnovnog suda u Beogradu. Prvi osnovni sud osudio je tog dana prvostepeno dr Tomića i anesteziologe, Miodraga Stojanovića i Oliveru Jeremić, na po godinu i tri meseca zatvora, zbog teškog krivičnog dela protiv zdravlja ljudi, a vezano za smrt pacijentkinje od sepse posle rutinske operacije koju su oni obavili na klinici „Decedra“. „Nisam imao nameru da ikoga vređam, da pretim ili ponižavam. Moje reči, zbog spleta okolnosti i emotivnog naboja mene i mojih prijatelja koji su došli na izricanje presude, dobile su prizvuk kakav nisam želeo. Žao mi je zbog svega što se desilo ispred suda, izvinjavam se“, rekao je Tomić u izjavi koju je „Kurir“ objavio dva dana nakon incidenta.

Izveštavanje o sudskim procesima u Srbiji, posebno nakon izmena Krivičnog zakonika iz 2009. godine, kojima je predviđeno novo krivično delo nedozvoljenog javnog komentarisanja sudskih postupaka, postaje sve složenije. Ovo posebno u svetlu činjenice da ne postoji jasna praksa po pitanju toga koje i kakvo komentarisanje sudskih postupaka bi moglo doći pod udar zakona, što onda pogoduje autocenzuri. Da sve bude još gore, novinari često bivaju izloženi napadima, po pravilu prijatelja i rođaka optuženih, a sudska straža, takođe često, ne uspeva da obezbedi uslove u kojima bi novinari bez straha za svoju bezbednost mogli neometano da rade svoj posao. Primer napada na novinara „Kurira“ je redak, ali pohvalan primer, u kome se sam okrivljeni i nepravosnažno osuđeni dr Slavko Tomić, brzo po incidentu u kome su učestvovali on i njegovi prijatelji koji su prisustvovali izricanju kazne, javno izvinio novinaru i redakciji za neprimerene reakcije, vređanja i pretnje izrečene ispred sudnice.

1.4. *Regionalna Radio-televizija Novi Pazar*, u saopštenju koje je potpisao Edo Čelebić, urednik, tvrdi da su hakeri sa Kosova napali sajt te medijske kuće 10. jula. U saopštenju se navodi da je ovo bio šesti pokušaj obaranja internet stranice *Regionalne Radio-televizije Novi Pazar* od decembra 2010. godine. Nešto kasnije, 27. jula, oboren je sajt još jedne medijske kuće, *City radija* iz Niša. Redakcija je saopštila da veruje da razlog napada leži u zajedničkoj emisiji mreže lokalnih albanskih i srpskih radio stanica sa Kosova i iz Srbije, „Most izvan granica“, koja je istraživala da li je moguć zajednički život Albanaca i Srba na Kosovu, da li je rešenje za Kosovo podela ili nezavisnost i da li kosovske institucije funkcionišu ravnopravno za sve. Prva emisija „Most izvan granica“, emitovana je na *City radiju* 23. jula.

U tekstu koji je, povodom napada na sajt Regionalne radio-televizije Novi Pazar, objavio dnevni list „Politika“, navodi se da su sve češći napadi na sajtove u Srbiji, pri čemu su napadima najčešće izloženi sajtovi državnih institucija i javnih ustanova. „Politika“ piše, pre svega, o napadima hakera sa Kosova, ali su u praksi beleženi napadi i iz drugih izvora. Po pravilu, napadači na medijske sajtove ostaju neotkriveni, kao što je još uvek slučaj sa onima koji su u sinhronizovanoj akciji sa više lokacija, početkom 2009. godine, učinili nedostupnim sajt „Peščanika“. Za razliku od sprečavanja štampanja i rasturanja štampanih stvari i sprečavanja ili ometanja emitovanja radio ili televizijskog programa, koji su u Srbiji predviđeni kao posebna krivična dela, napadi na Internet medije ili Internet portale tradicionalnih medija, tretiraju se samo kao neovlašćen pristup zaštićenom računaru, računarskoj mreži i elektronskoj obradi podataka, ili kao sprečavanje i organičavanje pristupa javnoj računarskoj mreži. „Politika“ piše da je Višem javnom tužilaštvu u Beogradu tokom prošle godine podneto svega šest krivičnih prijava zbog obaranja sajtova, iz čega ovaj list zaključuje da se veliki broj napada ne prijavljuje. Dok god policija, istražni organi i pravosuđe ne budu uspeli da, makar i u malom broju prijavljenih slučajeva, prikažu neke konkretne rezultate i odgovorne izvedu pred lice pravde, mediji na novim elektronskim platformama

ostaće prepušteni sami sebi. Ono što je najgore je što deo medija, hakere i dalje tretira ili kao romantične heroje, u situaciji kada je reč o „našim hakerima“ koji obaraju „njihove sajtove“, ili tek kao nužno zlo, zanemarujući poguban uticaj obaranja medijskih sajtova na medijske slobode i slobodu izražavanja uopšte. O tome da ovakvi napadi, po pravilu, imaju i političke ciljeve, svedoči i obaranje sajta *City radija* iz Niša, upravo kada je ta stanica realizovala zajedničku emisiju sa mrežom lokalnih albanskih i srpskih radio stanica sa Kosova i iz Srbije o perspektivi zajedničkog život Albanaca i Srba na Kosovu.

2. Sudski postupci

2.1. Apelacioni sud u Beogradu doneo je pravosnažnu presudu, kojom je novinar Milenko Vasović osuđen zbog teksta objavljenog u „Dnevnom telegrafu“ pre 14 godina. Presudom je Vasović obavezan da, na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljenu duševnu bol, isplati tužiocu, Radovanu Vukoviću, 100.000 dinara, sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja, kao i 107.960 dinara za troškove parničnog postupka. Povod presudi je pre 14 godina objavljen intervju s Radovanom Vukovićem. Vuković je zbog izjava u tom intervjuu bio pritvoren u Crnoj Gori, ali je nakon dva meseca pušten iz pritvora, te je i naplatio naknadu štete zbog neosnovanog pritvaranja. Apelacioni sud je, međutim, u svojoj presudi našao da je Vasović intervjuisanom Vukoviću, savetniku u tadašnjoj Vladi Savezne Republike Jugoslavije, pripisao izjave koje nije davao on, već treće lice, koje je pri tome bilo ministar u toj istoj Vladi, te da mu je štetu naneo na taj način.

Presuda Milenku Vasoviću, još jedan je dokaz problema sa kojima se novinari u Srbiji suočavaju usled neprimereno dugog trajanja sudskih postupaka koji se protiv njih vode. Naime, Vasović je osuđen da plati naknadu nematerijalne štete u svetlu činjenice da, 14 godina nakon intervjua koji je vodio sa Radovanom Vukovićem, nije mogao da dokaže da su izjave objavljene u tadašnjem „Dnevnom telegrafu“ zaista Vukovićeve. Sud je, naime, poverovao Vukovićevim svedocima koji su tvrdili da je sporne izjave dalo treće lice, ministar u Vladi, u kojoj je Vuković pre više od decenije bio samo savetnik. Sud nije uzeo u obzir činjenicu da inicijalno, ni sam Vuković, u vreme kada je upravo zbog tih izjava bio uhapšen u Crnoj Gori, nije sporio da su izjave njegove, kao ni to što je „Dnevni telegraf“, po Vukovićevom izlasku iz pritvora u Crnoj Gori, objavio njegov odgovor, u kome je primedbe imao pre svega na naslov, odnosno zaključke koje je novinar izvlačio iz izjava, a ne na same izjave kao takve. U konkretnom slučaju, sudovi u Srbiji su tokom trajanja postupka doneli dve prvostepene presude, od kojih je prva bila u korist novinara, druga u korist tužioca, dok je na kraju Apelacioni sud presudio pravosnažno, takođe u korist tužioca, ali smanjio iznos dugovane naknade. Međutim, već sama činjenica proteka vremena, od trenutka kada je intervju

objavljen, do dana kada je pravosnažno presuđeno, baca određenu senku na pouzdanost dokaza na osnovu kojih je sud odlučivao.

2.2. Apelacioni sud u Beogradu saopštio je 11. jula da je potvrdio presudu kojom je jedan od vođa navijača *Partizana*, Miloš Radisavljević - Kimi, osuđen na šest meseci zbog nasilničkog ponašanja. Sud je, međutim, ukinuo deo presude koji se odnosi na ugrožavanje sigurnosti novinarku B92, Brankice Stanković. Podsetimo, Radisavljević je pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu u avgustu 2010. osuđen na 16 meseci zatvora zbog nasilničkog ponašanja i ugrožavanja sigurnosti Brankice Stanković. Radisavljević je vodio navijanje na fudbalskoj utakmici *Partizan - Šahtjor* iz Ukrajine, na kojoj su navijači sa tribine stadiona Stankovićevoj skandirali da je otrovna kao zmiya i da će proći kao ubijeni novinar Slavko Ćuruvija, šutirajući na tribini i udarajući lutku koja je predstavljala novinarku B92. Po nalazu Apelacionog suda, reči pesama koje je Radisavljević pevao predstavljaju grubo vređanje ličnosti Brankice Stanković i ugrožavaju spokojstvo građana, ali u delu presude koja se odnosi na ugrožavanje sigurnosti novinarku, nisu izneti jasni i ubedljivi razlozi zbog kojih se smatra da je Radisavljević izvršio krivično delo ugrožavanja sigurnosti na način koji mu se optužnicom stavlja na teret.

Apelacioni sud našao je, da iz stanja u spisima predmeta proizilazi, da okrivljeni Radisavljević nije pevao pesmu „Otrovna si kao zmiya, proći ćeš kao Ćuruvija“, ali da je „nabijao“ lutku na metalnu šipku. Apelacioni sud je, takođe našao, da je iz obrazloženja prvostepene presude izostala ocena o tome koje je to konkretne radnje okrivljenog oštećena doživela kao pretnju. Prvostepenom sudu naloženo je da ponovo izvede dokaz saslušanjem Stankovićeve. Ne sporeći da smisao dvostepenosti sudskog postupka upravo i jeste taj da van svake sumnje utvrdi sve okolnosti vezane za presuđenje, te da je moguće da je obrazloženje prvostepene presude zaista sadržalo određene manjkavosti, kao što je to Apelacioni sud i našao, teško je logično razumeti da sud u konkretnom slučaju prihvata da je šutiranje, udaranje i nabijanje na kolac lutke koja predstavlja novinarku, nasilničko ponašanje koje ugrožava spokojstvo građana, ali ne i pretnja samoj novinarki predstavljenoj lutkom na kojoj su se Radisavljević i navijači iz njegove grupe uživljavali. Ovo tim pre, što je Brankica Stanković i godinu i po dana nakon incidenta i dalje pod permanentnim nadzorom i obezbeđenjem, upravo zbog procene policije da joj je sigurnost ozbiljno ugrožena.

2.3. Apelacioni sud u Kragujevcu ukinuo je presudu protiv glavnog i odgovornog urednika „Čačanskih novina“, Stojana Markovića, zbog klevete, preneo je dnevni list „Danas“. Stojan Marković je bio osuđen pred Osnovnim sudom u Čačku zbog klevete, na kaznu od 100.000 dinara, po tužbi Velimira Ilića koji se prepoznao u humoresci „Zanemoćali mandarin“.

Marković je, prema obrazloženju prvostepene presude, Ilića povredio humoreskom objavljenom februara 2009. godine i komentarom da „dolazi vreme za polaganje računa“.

Presuda Stojanu Markoviću zbog satiričnog teksta objavljenog u „Čačanskim novinama“, a posebno njeno obrazloženje, u kome se nalazi da je Marković, satiričnim tekstom koji nije u dovoljnoj meri zasnovan na činjenicama, oklevetao narodnog poslanika, bivšeg gradonačelnika Čačka i bivšeg ministra u Vladi Republike Srbije, lidera parlamentarne stranke Nova Srbija, ozbiljno je uznemirila medijske profesionalce, ali i javnost u celini. Ukidanje ove presude, kao jedne od onih koje su nesumnjivo doprinele jačanju autocenzure u Srbiji, svakako jeste dobra vest. Sa druge strane, ukidanje jedne presude, samo po sebi teško da može da znači i generalni zaokret u sudskoj praksi u Srbiji u odnosu na tretman političara u medijima. Dostizanje standarda, u kome političari neće biti zaštićeni od kritičkih tekstova više u odnosu na obične građane, ostaje i dalje cilj koji srpsko pravosuđe tek treba da dosegne, a presuda Apelacionog suda u Kragujevcu je jedan korak u pravcu dostizanja tog cilja.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije je 13. jula 2011. godine uputio poziv svim kablovskim operatorima da u svoju ponudu uvrste programe svih regionalnih i lokalnih emitera, u onim područjima u kojima ti emiteri imaju dozvolu za zemaljsko emitovanje. U saopštenju objavljenom tim povodom, navodi se da ova oblast nije uređena i da je odgovarajuća regulativa još u pripremi, te da stoga Savet RRA preporučuje da se uvrštavanjem programa regionalnih i lokalnih emitera sa dozvolom za zemaljsko emitovanje u kablovsku ponudu na područjima na koja se dozvoljava za zemaljsko emitovanje odnosi, doprinese punom informisanju građana i zaštiti pluralizma mišljenja. Ovome je prethodilo saopštenje Udruženja novinara Srbije, koje je od RRA tražilo reakciju nakon što je 5. jula kablovski operator SBB isključio program TV K 9 koja ima dozvolu za lokalno emitovanje u Novom Sadu. Po navodima UNS-a, u mreži ovog kablovskog distributera u Novom Sadu je više od 50 odsto domaćinstava.

ANEM je u svom saopštenju ukazao da ovo nije jedini slučaj, budući da je ista sudbina zadesila i TV VK koja ima dozvolu za lokalno emitovanje u Kikindi.

Zakon o radiodifuziji ne predviđa obavezu prenosa kanala sa dozvolom za zemaljsko emitovanje u kablovskim sistemima. Zakon jedino predviđa da su operatori koji ispune uslove za pružanje usluge distribucije televizijskih programa u skladu sa telekomunikacionim propisima, obavezni da pribave prava i dozvole za distribuciju programa, pri čemu se dozvola za kablovsko emitovanje ne pribavlja za one kanale koji se mogu primati putem slobodnog (nekodiranog) satelitskog emitovanja na teritoriji Republike Srbije, kao ni za one koji imaju dozvolu za zemaljsko emitovanje na području za koje je dozvola za emitovanje izdata, kao i da se programi javnih servisa besplatno emituju. U praksi se, međutim, dozvole za kablovsko emitovanje još uvek ne izdaju, a kablovski operatori ugovorima slobodno regulišu svoje odnose sa televizijama čije programe emituju. Pri tome, postoje ozbiljni razlozi za sumnju u diskriminatorski odnos kablovskih operatora prema domaćim kanalima i to posebno domaćim kanalima sa dozvolama za lokalno pokrivanje. Naime, stranim televizijskim kanalima, kablovski operatori plaćaju prava na distribuciju u svojim sistemima, dok se od domaćih kanala, uključivanje u kablovsku ponudu naplaćuje. Pojedine televizije sa dozvolama za zemaljsko emitovanje, koje odbiju da plate naknadu, na kraju ostaju bez ovog vida distribucije. U situaciji kada tek oko 50% stanovništva televizijske programa prima putem zemaljskog prenosa, izbacivanje iz kablovske ponude predstavlja ozbiljan problem svakom emiteru, a sloboda ugovaranja na koju se kablovski operatori pozivaju, preči da postane usko grlo i mesto na kome bi se, uz pozivanje na čisto ekonomske razloge, mogla vršiti selekcija informacija koje dolaze do građana. Takođe, ovakvo postupanje kablovskih operatora moglo bi da predstavlja i povredu konkurencije. Naime, Zakon o zaštiti konkurencije predviđa da je primenjivanje nejednakih uslova poslovanja na iste poslove u odnosu na različite učesnike na tržištu, čime se učesnici na tržištu dovode u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurente, restriktivna praksa koja je neposredno na osnovu zakona zabranjena. Komisija za zaštitu konkurencije, kojoj je Zakon stavio u nadležnost da prati i analizira uslove konkurencije, kao i da preduzima mere kojima se obezbeđuje zaštita konkurencije, do sada se u nekoliko navrata bavila kablovskim operatorima. Po pravilu se, međutim, radilo o postupcima vođenim po prijavama jednih operatora protiv drugih i uglavnom povodom ugovora koji su predviđali ekskluzivnu distribuciju pojedinih televizijskih kanala. U međuvremenu, Republička agencija za elektronske komunikacije, 7. jula 2011. godine, donela je Odluku o određivanju relevantnih tržišta podložnih prethodnoj regulaciji. Tom odlukom, za jedno od tržišta koje podleže prethodnoj regulaciji, određeno je i maloprodajno tržište distribucije medijskih sadržaja. Više reči o ovoj odluci biće u narednom delu ovog izveštaja, koji se bavi analizom implementacije Zakona o elektronskim komunikacijama.

3. Zakon o elektronskim komunikacijama

3.1. Upravni odbor Republičke agencije za elektronske komunikacije, 7. jula 2011. godine, doneo je Odluku o određivanju relevantnih tržišta podložnih prethodnoj regulaciji. Odluka je od značaja za medijski sektor prevashodno zbog toga što predviđa da maloprodajno tržište distribucije medijskih sadržaja podleže prethodnoj regulaciji. U izveštaju o analizi ovog tržišta, koju je RATEL vršio u skladu sa odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama, zaključuje se da postoje strukturne barijere za ulazak na tržište kablovske distribucije, koje se ogledaju u odsustvu ekonomskog interesa operatora za izgradnju sopstvene kablovske distributivne mreže u područjima gde već postoji mreža drugog operatora. Pored ovog, po RATEL-u, postoje i regulatorne ulazne barijere, i to u IPTV segmentu, budući da je Telekom Srbija vlasnik celokupne fiksne telefonijske mreže na teritoriji Republike Srbije. Analizom se SBB, kao operator sa tržišnim učešćem većim od 50%, utvđuje kao operator sa značajnom tržišnom snagom, te se najavljuje donošenje odluke kojom će mu biti uvedene regulatorne obaveze zabrane obračunavanja prekomernih cena, zabrane ometanja ulaska na tržište ili ograničavanja konkurencije previsokim ili preniskim cenama, zabrane davanja neopravdane prednosti određenim krajnjim korisnicima, ograničavanja visine maloprodajnih cena, pribavljanja formalne saglasnosti od Agencije za formiranje i promenu sadržaja i cena paketa usluga, određivanja mera kontrole individualnih tarifa, kao i zasnivanja cena na troškovima pružanja usluga ili na cenama na uporedivim tržištima.

U izveštaju o analizi se navodi da je broj kablovskih, IPTV i DTH satelitskih pretplatnika u 2009. godini, iznosio oko 1,1 milion domaćinstava, sa penetracijom od oko 42%. Uslugu distribucije nudi 81 registrovan operator, od toga 76 kablovskih operatora, 2 IPTV operatora i 3 DTH operatora. Preko 85% tržišta zauzima svega 7 operatora, a sam SBB ima tržišno učešće veće od 50%. Cilj prethodne regulacije, koju RATEL najavljuje, je sprečavanje SBB-a da koristi svoju tržišnu snagu i odsustvo realne konkurencije tako što bi manje investirao, povećavao troškove i snižavao nivo kvaliteta usluge. Takođe, po RATEL-u, SBB bi, u odsustvu regulacije, bio u poziciji da neopravdano povećava cene svojih usluga, što bi ostali operatori mogli shvatiti kao signal da treba da se ponašaju isto, što bi takođe išlo na štetu krajnjim korisnicima. Najavljene regulatorne obaveze, međutim, neće uticati na aktuelni problem diskriminacije pojedinih medija čiji se programi isključuju iz kablovske ponude. Za njegovo rešavanje, Zakon o elektronskim komunikacijama predviđa drugačiji put, kroz predviđanje mogućnosti da RATEL, na zahtev Republičke radiodifuzne agencije, odredi operatora koji je dužan da prenosi jedan ili više radijskih ili televizijskih programa na nacionalnom, pokrajinskom, regionalnom ili lokalnom nivou. RATEL bi ovu meru mogao da donese kada značajan broj krajnjih korisnika koristi elektronsku komunikacionu mrežu konkretnog operatora kao jedini ili prvenstveni način za primanje medijskih sadržaja i kada je to

neophodno radi ostvarivanja jasno određenih ciljeva od opšteg interesa, što, poštujući načela srazmernosti i javnosti, utvrđuje Republička radiodifuzna agencija. Ovakva odluka do sada nikada nije doneta, a Republička radiodifuzna agencija se, umesto ove mere, kako je u ovom izveštaju već navedeno, opredelila za neobavezujuću preporuku kablovskim operatorima.

3.2. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva pokrenulo je 21. jula javne konsultacije o Predlogu pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama. Pravilnik se donosi na osnovu člana 127. stav 5. i člana 129. stav 4. Zakona o elektronskim komunikacijama, a Ministarstvo je predvidelo da javne konsultacije traju do 4. avgusta.

Članom 127. Zakona o elektronskim komunikacijama, predviđeno je da su operatori elektronskih komunikacija dužni da omoguće zakonito presretanje komunikacija. Radi se zapravo o otkrivanju sadržaja komunikacije, koje je, bez pristanka korisnika, dopušteno samo na određeno vreme i samo na osnovu odluke suda, a ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije, na način predviđen zakonom. Operatori su dužni da, radi ostvarivanja obaveze da omoguće zakonito presretanje elektronskih komunikacija, o svom trošku obezbede neophodne tehničke i organizacione uslove (uređaje i programsku podršku), a Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, po pribavljenom mišljenju Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva odbrane, Bezbednosno-informativne agencije i Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti, bliže propisuje zahteve za te uređaje i programsku podršku. Članom 129. stav 4. Zakona o elektronskim komunikacijama, predviđeno je da Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, ponovo po pribavljenom mišljenju Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva odbrane, Bezbednosno-informativne agencije i Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti, bliže propisuje zahteve u vezi sa zadržavanjem podataka potrebnih za praćenje i utvrđivanje izvora komunikacije, utvrđivanje odredišta komunikacije, utvrđivanje početka, trajanja i završetka komunikacije, utvrđivanje vrste komunikacije, identifikaciju terminalne opreme korisnika i utvrđivanje lokacije mobilne terminalne opreme korisnika. Ove podatke, operatori su dužni da zadrže za potrebe sprovođenja istrage, otkrivanja krivičnih dela i vođenja krivičnog postupka, u skladu sa zakonom kojim se uređuje krivični postupak, kao i za potrebe zaštite nacionalne i javne bezbednosti Republike Srbije, u skladu sa zakonima kojima se uređuje rad službi bezbednosti Republike Srbije i rad organa unutrašnjih poslova. Obaveza zadržavanja podataka traje 12 meseci od dana obavljene komunikacije, a operator je dužan da ih zadrži na način da im se bez odlaganja može pristupiti, odnosno da se bez odlaganja mogu dostaviti. Presretanje komunikacija, odnosno otkrivanje njihovog sadržaja bez pristanka korisnika, kao i zadržavanje podataka koji se tiču

izvora, odredišta i trajanja komunikacije, njene vrste, vrste opreme koja se za takve komunikacije koristi i njene lokacije, čak i kada je reč o mobilnoj opremi, ako se zloupotrebe i sprovede mimo ustavnog jemstva zaštite tajnosti komunikacija, u velikoj meri mogu ugroziti osnovna ljudska prava. Zato je za svaku pohvalu da se o Predlogu ovog pravilnika vode javne konsultacije. Ono što zabrinjava je što se vode tokom leta, u jeku godišnjih odmora i što traju samo 10 radnih, a ne punih 30 dana, koliko je Zakonom predviđeno kada se radi o aktima koji se odnose na određivanje opštih uslova za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija. Dalje, ustavnost odredbi koje predstavljaju osnov za donošenje ovog Pravilnika, u jednom delu je osporena Predlogom za ocenu ustavnosti, koga su Poverenik za zaštitu podataka o ličnosti i Zaštitnik građana, podneli još 30. septembra 2010. godine Ustavnom sudu Republike Srbije. U takvim okolnostima, valjalo je da Ministarstvo ili sačeka odluku Ustavnog suda po predlogu Poverenika i Zaštitnika građana, ili da makar javne konsultacije održi sa dužim periodom trajanja i u vreme kada veći broj zainteresovanih može da učestvuje u njima. Osnovna zamerka koja tekstu Predloga pravilnika već sada može da se stavi, odnosi se na činjenicu da Predlog zapravo i ne specificira tehnički zahteve za uređaje i opremu, kao što bi se to čak i po njegovom imenu moglo pretpostaviti, već naprotiv, pravo na propisivanje funkcionalne specifikacije opreme, uređaja i programske podrške prenosi na Bezbednosno-informativnu agenciju, što izlazi daleko izvan okvira propisanog Zakonom o elektronskim komunikacijama. Ono što ovaj Pravilnik čini posebno interesantnim za medije, jeste okolnost da bi se njegovom zloupotrebom bespovratno kompromitovalo zakonom priznato pravo na zaštitu novinarskih izvora.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije usvajala propise od značaja za medijski sektor, odnosno sa implikacijama na njega. Najavljene su, međutim, izmene Krivičnog zakonika koje bi takav značaj mogle da imaju.

1. Krivični zakonik

Državni sekretar Ministarstva pravde Srbije, Slobodan Homen, najavio je da izmene Krivičnog zakonika, koje se očekuju početkom jeseni, predviđaju dekriminalizaciju uvrede i klevete, pored ostalog i kako bi mediji bili rasterećeni strogih kazni koje ugrožavaju njihov opstanak. „Brisanje uvrede i klevete je izuzetno važno za novinare i medije koji su često izloženi tužbama“, naveo je Homen i napomenuo da će oni koji žele da dokazuju da su oklevetani i uvređeni i da zbog toga trpe štetu, to i dalje moći u parničnom postupku odštetnim zahtevima.

Važeći Krivični zakonik Republike Srbije predviđa samo novčanu kaznu i za klevetu i za uvredu, budući da je mogućnost izricanja zatvorske kazne ukinuta izmenama iz 2005. godine. Udruženje novinara Srbije i Nezavisno udruženje novinara Srbije pozdravili su najavljeno ukidanje krivičnih dela uvrede i klevete u Krivičnom zakoniku Srbije. Dekriminalizacija uvrede i klevete je od izuzetnog značaja za razvoj građanskih prava i sloboda, a posebno za novinare i medije koji su poslednjih godina izloženi epidemiji tužbi i visokih novčanih kazni koje ugrožavaju njihov opstanak, navodi se u saopštenju NUNS-a. To udruženje smatra da će dekriminalizacija uvrede i klevete biti veliki iskorak zakonodavca u pravcu širenja slobode informisanja u Srbiji. UNS podseća da su prema važećim odredbama Krivičnog zakonika novinari i mediji kažnjavani, čak i kada su samo prenosili zvanična saopštenja organa vlasti i izjave državnih funkcionera, koji zaštićeni imunitetom, za svoje reči nisu snosili nikakvu odgovornost.

Dekriminalizacija uvrede i klevete svakako bi predstavljala veliki iskorak u pravcu zaštite slobode izražavanja u Srbiji. Dok je pomak iz 2005. godine, napravljen ukidanjem mogućnosti da se za klevetu izriču zatvorske kazne, imao više simboličan značaj, budući da u praksi decenijama takve kazne nisu ni bile izricane, pa čak ni u vreme najgore represije nad medijima devedesetih godina prošlog veka, novčane kazne za klevetu nisu retke ni danas. Međutim, sama dekriminalizacija klevete neće biti dovoljna, ukoliko ne dođe do pomaka i na planu građanske odgovornosti za štetu i posebno prakse sudova u građanskim parnicama koje za povod imaju javno u medijima iznetu reč. I kroz naše prethodne izveštaje lako se moglo uočiti da broj presuda protiv novinara i medija za naknadu štete daleko prevazilazi broj onih za klevetu. Takođe, iznosi naknada koje sudovi često olako dosuđuju, po pravilu prevazilaze iznose kazni koje se izriču za klevetu.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1. Savet RRA, saopštio je 13. jula, da je obustavio postupak za oduzimanje dozvole, pokrenut protiv *Televizije Prva*, zbog emisije „Veče sa Ivanom Ivanovićem“. U saopštenju se navodi da je Savet, na osnovu izveštaja svojih službi i izjašnjenja emitera, zauzeo stanovište da

u navedenim emisijama nije bilo govora mržnje, niti elemenata kršenja Zakona o radiodifuziji. Savet je, istovremeno, prihvatio uveravanja uredničkog kolegijuma *TV Prva* da će s dužnom pažnjom voditi računa da u emisiji „Veče sa Ivanom Ivanovićem“ ne bude pređena granica dobrog ukusa. Podsetimo, povod za pokretanje postupka bilo je otvoreno pismo predsedniku Saveta Republičke radiodifuzne agencije, vladiki Porfiriju, koje je uputila Demokratska zajednica Hrvata (DZH), a u kome ova stranka nalazi da je, 29. aprila i 6. maja, voditelj emisije „Veče sa Ivanom Ivanovićem“, pogrđnim rečima govorio o katoličkoj crkvi i „pozvao Al Kaidu da pričeka da Hrvatska uđe u Evropsku uniju, pa da onda postavi atomsku bombu uz jasne insinuacije gde.“

Članom 38. Zakona o javnom informisanju, propisana je zabrana govora mržnje i to kao zabrana objavljivanja ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili zbog njihove seksualne opredeljenosti, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo. Nažalost, detaljnije obrazloženje odluke Saveta da obustavi postupak za oduzimanje dozvole *TV Prva* nije objavljeno, ali se čini da je Republička radiodifuzna agencija u ovom slučaju umela da napravi razliku između izjave u humorističkoj emisiji, koliko god ona bila lišena dobrog ukusa i podsticanja diskriminacije.

1.2. Savet RRA saopštio je da je Prekršajni sud u Beogradu, postupajući po prekršajnoj prijavi Republičke radiodifuzne agencije, podnetoj povodom emisije „Trenutak istine“, emitovanoj oktobra 2009. godine na *Televiziji Pink*, izrekao ovoj medijskoj kući kaznu od 750.000 dinara. Podsetimo, u spornoj emisiji, voditeljka, Tatjana Vojtehovski, gošći koju je otac godinama silovao, prvi put kada je imala samo jedanaest godina, postavila je pitanje da li je ikada doživela orgazam tokom seksualnog odnosa sa svojim ocem. Nakon žestokih osuda u javnosti, u kojima se isticalo da je emisija u suprotnosti sa odredbama Zakona koje se odnose na zaštitu maloletnika, kao i da promoviše nasilje implicirajući da može dovesti do orgazma kod žrtve, Republička radiodifuzna agencija podnela je prijavu Prekršajnom sudu, pozivajući se upravo na odredbe Zakona o radiodifuziji kojima se štiti fizički, mentalni i moralni razvoj dece i omladine.

Za emitovanje programa čiji sadržaji mogu da škode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju dece i omladine, Zakonom o radiodifuziji predviđena je mogućnost izricanja prekršajne kazne u rasponu od 300.000 do 1.000.000 dinara. U konkretnom slučaju, nije objavljeno koje je okolnosti sud uzeo u obzir prilikom odmeravanja kazne u iznosu od 750.000 dinara. Ono što, međutim, zabrinjava je to što je Prekršajnom sudu trebalo gotovo dve godine od incidenta da donese prvostepenu odluku, kao i što sama Republička radiodifuzna agencija,

pored podnošenja prekršajne prijave, nije našla da je u konkretnom slučaju napravljena dovoljno ozbiljna povreda zakona koja bi opravdavala neke od mera iz njene nadležnosti, pa čak ni upozorenje.

DRŽAVNI ORGANI

2. MINISTARSTVO KULTURE, INFORMISANJA I INFORMACIONOG DRUŠTVA

Ministar kulture, informisanja i informacionog društva, Predrag Marković, je u pozdravnoj reči na panel diskusiji „Mediji u Srbiji na prekretnici“, održanoj u Medija centru 7. jula, u organizaciji Misije OEBS-a u Srbiji, rekao da će Ministarstvo do 15. jula primati primedbe, predloge, komentare i sugestije na Nacrt medijske strategije, posle čega će se preći na finalno oblikovanje teksta, koji bi najkasnije do početka septembra trebalo da bude gotov i predat u dalju proceduru. „Sve primedbe će biti razmotrene, kako bi se svi interesi zaštitili“, rekao je Marković, „a na osnovu do sada održanih javnih rasprava, tražiće se način da se garantuju prava građana na informisanje na lokalnom i regionalnom nivou.“ Ministarstvo je na svoj Internet sajt postavilo sve pristigle komentare, kao i video zapise okruglih stolova održanih u Kragujevcu, Novom Pazaru, Novom Sadu, Nišu, Beogradu i Čačku, što je svakako doprinelo transparentnosti čitavog procesa. U kom pravcu se, međutim, da se poslužimo ministrovim rečima, tekst „finalno oblikuje“, ostaje da se vidi, budući da je dalji rad Ministarstva na tekstu, u dobroj meri obavljen tajnom. Ministarstvo se u čitavom toku javne rasprave prema tekstu Nacrta kog je samo pustilo u raspravu i u čijoj izradi su učestvovali i eksperti koje je i samo izabralo i imenovalo, odnosilo kao prema stranom telu i s neprihvatljivom distancom. Ministar Marković je čak izjavio da se Srbija, u izradi Medijske strategije, lišila odlučivanja i dozvolila predstavnicima medijskih udruženja i asocijacija da odrede i oblikuju tekst tako važnog dokumenta. Iako je ministar očigledno bio mišljenja da je ovakav stav države potvrda njene otvorenosti i demokratičnosti, postoje još najmanje dva moguća scenarija, koja bi distancu države od dokumenta kog sama pušta u javnu raspravu, mogla da objasne. Prvi, da je regulatorni kapacitet države u toj meri oskudan, da ona u medijskom sektoru zapravo ne zna šta hoće, ali i drugi, da je ono što država hoće, u tolikoj meri u suprotnosti sa onim što je prihvatljivo profesionalcima u medijskom sektoru, da se Ministarstvo i ne usuđuje da otvoreno saopšti svoje pozicije. Šta god bila istina, držanje Ministarstva u javnoj raspravi ne obećava mnogo toga dobrog u daljem toku rada na Medijskoj strategiji.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

3. ORGANIZACIJA PROIZVOĐAČA FONOGRAMA SRBIJE (OFPS)

Predsednik Upravnog odbora Organizacije proizvođača fonograma Srbije, uputio je 20. jula, dopis predsedniku Unije poslodavaca Srbije, kojim ga poziva na obnavljanje razgovora o stanju u oblasti kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava, kao i na nastavak pregovora o jedinstvenoj tarifi. Dopis je objavljen i na sajtu OFPS-a, a povod mu je bilo obraćanje Unije poslodavaca predsednicima i sudijama privrednih sudova i Privrednog apelacionog suda. Unija poslodavaca, kako se navodi u tom dopisu, obaveštava sudove da je potpisala ugovor o saradnji sa organizacijom Fair Share d.o.o, kako bi svojim članicama ponudila muziku za javno saopštavanje koja je van sistema zaštite OFPS-a i Sokoja. Predsednik Upravnog odbora Organizacije proizvođača fonograma, u dopisu ukazuje da se, u skladu sa odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima, pravo na naknadu za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje fonograma, kao i na njima zabeleženih interpretacija, može ostvariti samo preko organizacije za kolektivno ostvarivanje.

Zakon o autorskom i srodnim pravima predviđa da se autorsko i srodna prava mogu štiti individualno i kolektivno. Individualno ostvarivanje autorskog i srodnih prava može se vršiti neposredno ili preko zastupnika, na osnovu odgovarajućeg punomoćja, a zastupnici u individualnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava mogu biti fizička ili pravna lica, pa tako i privredna društva, kao u primeru Fair Share d.o.o. Međutim, Zakon ustanovljava pretpostavku da organizacija ima ovlašćenje da deluje za račun svih nosilaca autorskog, odnosno srodnih prava, u pogledu onih prava i onih vrsta predmeta zaštite koji su obuhvaćeni njenom delatnošću. Jedina mogućnost za autora ili drugog nosioca prava da istupi iz mehanizma kolektivne zaštite, jeste da pisanim putem obavesti organizaciju da će svoja prava ostvarivati individualno. Kolektivne organizacije imaju obavezu da korisnike izveste o svim autorima ili drugim nosiocima prava koji svoja prava štite individualno. Međutim, postoji jedan broj slučajeva u kojima je kolektivna zaštita obavezna već na osnovu zakona, odnosno kada se prava ne mogu individualno štiti. Naime, tako je kod kablovskog reemitovanja autorskih dela (član 29. stav 2 Zakona o autorskom i srodnim pravima), kod posebne naknade od uvoza, odnosno prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike i teksta za koje se opravdano može pretpostaviti da će biti korišćeni za umnožavanje za lične nekomercijalne potrebe (članovi 39, 142 i 146. Zakona o autorskom i srodnim pravima), kod prava na naknadu za davanje na poslugu (član 40. Zakona o autorskom i srodnim pravima), kod interpretatorskih naknada za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje interpretacija sa snimka izdatog na nosaču zvuka (član 117. Zakona o autorskom i srodnim pravima), kod

naknada proizvođačima fonograma za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje izdatih fonograma (član 127. Zakona o autorskom i srodnim pravima). Nažalost, očigledno je da su razmere nepoznavanja propisa koji regulišu kolektivnu zaštitu autorskog i srodnih prava u Srbiji velike. Ne postoji osnov u Zakonu da se, kroz individualne ugovore sa zastupnicima, izbegne obaveza plaćanja kolektivnim organizacijama u odnosu na interpretatorske naknade i naknade proizvođačima fonograma za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje interpretacija sa snimljenih fonograma.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva najavilo je, sredinom jula, da će do kraja 2011. biti puštena u rad probna mreža za emitovanje digitalnog signala. Ministarstvo tvrdi da je nađena mogućnost da se ranije krene sa probnim emitovanjem, kako bi se obezbedila lakša tranzicija emitovanja televizijskog signala sa analognog na digitalni. Takođe, iz Ministarstva je saopšteno da se razmatra mogućnost promene datuma potpunog prelaska na emitovanje digitalnog televizijskog signala i izmene Strategije digitalizacije. Da podsetimo, potpuni prelazak na emitovanje digitalnog televizijskog signala u Srbiji bio je planiran za 4. april 2012. godine. Dnevni list „Danas“ je objavio da bi rok za prelazak na digitalno emitovanje televizijskog signala mogao da se pomeri i za početak 2013. godine, jer je osim probnog digitalnog signala, nemoguće ispuniti agendu iz Strategije. Krajem jula, takođe u dnevnom listu „Danas“, Vladimir Homan, direktor Javnog preduzeća „Emisiona tehnika i veze“, objasnio je da je početak probnog emitovanja digitalnog TV signala u Srbiji planiran za sredinu novembra ove godine, do kad će biti napravljena mreža sa 15 lokacija u zemlji, među kojima će, sem velikih gradova, biti pokrivena i manja mesta. Prema njegovim rečima, digitalni signal u ovoj „test mreži“ neće biti prave snage, kako ne bi ometao analogni signal koji će se emitovati uporedo sa digitalnim. Homan navodi da je cilj probnog emitovanja digitalne televizije da se vidi kako će funkcionisati na terenu prelazak na ovu vrstu signala, što će potom Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva i Vlada Srbije iskoristiti kako bi videli da li će se zadržati na prvobitnoj strategiji prelaska na digitalno emitovanje.

Podsetimo, važećom Strategijom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, simulcast, odnosno period istovremenog analognog i digitalnog emitovanja, nije bio predviđen. U svojim prethodnim izveštajima, upozoravali smo na zabrinjavajuće razmere kašnjenja i probijanja rokova predviđenih Akcionim planom uz Strategiju digitalizacije. Navedena kašnjenja i probijanja rokova nužno će dovesti do odlaganja planiranog potpunog prelaska na digitalno emitovanje. Najava puštanja u rad probne mreže za

emitovanje digitalnog signala, mogla bi da znači i da se Ministarstvo sada opredelilo za postavljanje realnijih ciljeva, mada je i sredina novembra, kao rok u kome se najavljuje puštanje probne mreže u rad, veoma ambiciozan.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

1. Komisija za hartije od vrednosti potvrdila je da su tri kompanije biznismena Milana Beka većinski vlasnici kompanije „Novosti“, kako je to sam Beko prethodno rekao za B92. Bekove kompanije poseduju 62,42 odsto akcija, Republika Srbija 29,51 odsto, PIO fond 7,15 odsto i 0,92 odsto mali akcionari. Komisija je odredila i privremenu meru, kojom je ograničila upravljačka prava Bekovim kompanijama, „Ardos“, „Trimaks“ i „Karamat“, na 25% ukupnih upravljačkih glasova, koja će važiti do objavljivanja ponude za preuzimanje manjinskog paketa ili do prodaje akcija. Beko sada ima dve mogućnosti: da objavi ponudu za preuzimanje preostalih akcija „Novosti“ ili da deo svog paketa proda i smanji udeo vlasništva na četvrtinu. Zakon naime propisuje da, ukoliko neka firma dostigne više od 25 odsto akcija, vlasnik mora da da javnu ponudu za preuzimanje do sto odsto akcija ili da proda sve akcije preko 25 procenata, a do prodaje može mu se ukinuti pravo glasa na sve akcije preko 25 procenata. Milan Beko je za B92 izjavio da je aktivno sarađivao sa Komisijom za hartije od vrednosti, zajedno za pravnim zastupnicima „Ardosa“, „Trimaksa“ i „Karamata“, a da će odluku o izabranoj opciji doneti nakon konsultacija sa medijskom kućom WAZ. Austrijska kompanija, članica WAZ medijske grupe, zatražila je u januaru ove godine od Komisije za zaštitu konkurencije Srbije odobrenje da preuzme 62, 4 odsto akcija kompanije „Novosti“. Beko je, naime, imao sporazum sa WAZ medijskom grupom o preprodaji akcija „Novosti“.

Odluka Komisije za hartije od vrednosti samo je potvrdila ono što je i ranije bilo poznato, a što ni sam Milan Beko nije sporio – da on poseduje više od 62% akcija „Novosti“. Ovim je, međutim, definitivno razrešena samo jedna od kontroverzi koje su pratile privatizaciju „Novosti“. Podsetimo, u svom prethodnom izveštaju pisali smo o krivičnoj prijavi Saveta za borbu protiv korupcije protiv Milana Beka, Predraga Bubala - ministra za privredu i privatizaciju, Milka Štimca - predsednika Komisije za hartije od vrednosti, Dejana Malinića, Đorđa Jovanovića i Dušana Bajeca - članova Komisije, kao i Manojla Vukotića - direktora NIP „Novosti“. Više javno tužilaštvo u Beogradu se nije oglašavalo povodom prijave. Savet je prijavu podneo zbog sumnje za izvršenja krivičnih dela zloupotrebe službenog položaja, prevare, falsifikovanja isprave i udruživanja radi vršenja krivičnih dela, a upravo u vezi sa privatizacijom „Novosti“.

2. U poslednjih osam godina, u Srbiji je privatizovano ukupno 56 medija, od kojih je u 18 slučajeva raskinut ugovor o prodaji, pokazuju podaci Agencije za privatizaciju, piše dnevni list „Danas“. Od predviđenog broja javnih glasila za prodaju, 53 je ostalo neprivatizovano, od čega je za sedam medija privatizacija obustavljena, u 37 slučajeva prekinuta, dok su za osam glasila održane po tri neuspešne aukcije. U ovom trenutku, prema podacima Agencije, samo jedan medij nalazi se u postupku privatizacije i više nema nijednog javnog poziva za prodaju. Većina medija u Srbiji, prema podacima Agencije za privatizaciju, privatizovana je tokom 2007, dok je 2010. godine prodato svega četiri javna glasila.

Proces privatizacije medija ocenjuje se u javnosti, po pravilu, kao neuspešan. Manjkaju, međutim, ozbiljne analize koje bi trebalo da prepoznaju razloge koji su doveli do neuspeha jednog broja privatizacija. U svojim izveštajima, u više navrata smo ukazivali na probleme koji se ogledaju, kako u prevelikom broju medija, tako i u nerazvijenom medijskom tržištu. Istovremeno i dalje veliki broj neprivatizovanih medija, njihovo privilegovanje od strane države i njihovo netransparentno finansiranje, objektivno dovode u pitanje opstanak, kako medija koji su prošli kroz proces privatizacije, tako i medija koji su od početka bili komercijalni. Navedeni problemi obeshrabruju investitore, pa tako i ne čude podaci o velikom broju neuspešnih aukcija. Njihova složenost, međutim, nalaže neophodnost iznalaženja celovitog rešenja koje bi komercijalnim medijima obezbedilo ravnopravne uslove na tržištu, a posebno transparentno i nediskriminatorno trošenje budžetskih sredstava u medijskom sektoru, zbog značajnog uticaja tih sredstava na sektor, u postojećim uslovima nerazvijenog tržišta oglašavanja.

VII ZAKLJUČAK

Leto i sezona godišnjih odmora u Srbiji, već po tradiciji, koriste se da se u uslovima smanjene pažnje javnosti, ispod njenog radara, provuku određena nepopularna rešenja. Jedan od najdrastičnijih slučajeva, bilo je usvajanje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju iz 2009. godine. Čini se, međutim, da je javnost sada spremnija da se i u takvim uslovima odupre promenama koje bi mogle da ugroze ljudska prava, a u odnosu na medije, posebno prava na slobodu izražavanja. Javna rasprava koju je Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva pokrenulo o Predlogu pravilnika o tehničkim zahtevima za uređaje i programsku podršku za zakonito presretanje elektronskih komunikacija i zadržavanje podataka o elektronskim komunikacijama, koji bi potencijalno mogao da kompromituje pravo na zaštitu novinarskih izvora, po zaključenju ovog izveštaja čak je i produžena, a mogućnost da u njoj iznesu svoje primedbe iskoristila su i pojedina medijska

udruženja. Produženo je i trajanje javne rasprave o Medijskoj strategiji, a ministar Marković je najavio da će finalno oblikovanje teksta biti okončano najkasnije do početka septembra. Ono što, međutim, nastavlja da brine je nespремnost ili nesposobnost Ministarstva da jasno definiše i argumentovano brani svoje stavove. Kada smo pomislili da je Ministarstvo, usvajanjem Nacrta strategije i njegovim puštanjem u javnu raspravu, napokon izašlo u javnost sa stavovima za koje se zalaže i koje će biti spremno da brani, došlo je do neshvatljivog distanciranja. Distanciranje je bilo toliko, da je ministar Marković čak izjavio da se ne radi o Nacrtu Ministarstva, već o Nacrtu predstavnika medijskih udruženja i asocijacija. Marković, međutim, nije objasnio najmanje dve stvari. Prvo, ako se već ne radi o Nacrtu Ministarstva, već o Nacrtu predstavnika medijskih udruženja i asocijacija, zašto je Ministarstvo sa njim uopšte izašlo u javnu raspravu. Drugo, možda još i važnije, ako Nacrt već ne odražava autentične namere i planove Ministarstva u medijskoj sferi, kakve su onda te autentične namere i planovi Ministarstva i kada ćemo ih napokon saznati. U uslovima kada javnost ne zna čak ni sa kojih pozicija će Ministarstvo pristupiti najavljenom „finalnom oblikovanju teksta“, razloga za ozbiljnu zabrinutost svakako ima.